

Стоматолошки факултет — Скопје

Клиника за фиксна стоматолошка протетика

КОРИСТЕЊЕ НА УМНИЦИТЕ ВО ПРОТЕТСКАТА ТЕРАПИЈА

Е. Мирчев

Потполната функција на мастикорниот апарат и рамномерно пренесување на силите на цвакопритисокот се постигнува преку интактните забни редови и контактните точки.

Кај дефектните забни редови треба да се изврши санација со фиксни и мобилни протетски изработки при што треба да се ангажираат сите преостанати заби како и умниците за носачи на мостови или ретенција на парцијални протези.

Доста еминентни автори и практичари се залагаат за екстрахирање на умниците наведувајќи оти тоа се одвива во правец на природната еволуција.

Умниците со нивните анатооморфолошки карактеристики се доста варијабилни. Формата, големината, бројот на туберите, потоа бројот и односот на корените им даваат една целосна специфичност во однос на другите заби. Тие меѓусебно се разликуваат ден од друг во горната и долната вилица. Ако на сето тоа ја додадеме и нивната местоположба и специфичната околина, ја отежнуваме можноста за зачувување на хигиенските навики и за преземање на конзервативно ендодонтски третман.

Еволутивниот развој на човекот укажува на одредена редукција на одделни делови од човечкото тело. Тука спаѓа и редукцијата на вилиците, особено редукција на забите во забните редови. Sprema Болковата теорија (Bollk) за редукција на забите (цит. по Игик¹) се редукуваат последните членови на одделните групи заби. Овој процес сè уште трае што се огледа на латералните инцизиви, вторите премолари, а посебно тоа се гледа на умниците. Ова ги доведува умниците во една подредена положба да не им се посветува доволно внимание сметајќи оти терапијата на тие заби е прогностички несигурна и ризична.

Совотта—Beher⁴ изнесуваат дека третите молари се најчесто рудиментирани. Горните умници се секогаш редуцирани од долните, нивните корени се по правило страснати. На коронката често се наоѓаат само по три тубери или пак повеќе од четири. Долните умници поседуваат најчесто два одвоени корени и коронка која малку отстапува од типичните коронки.

Шливиќ⁶ изнесува за горните умници дека немаат постојан облик и големина. Обично се помали од вторите молари, но во ретки случаи можат да бидат поголеми и од другите молари во горната вилица или воопшто да не достасуваат во 18—20% од случаите. Долните умници спрема Шливиќ се сè помалку атрофични од горните, иако им е коронката со јако променлив облик.

Едно е сигурно, а тоа е дека екстракцијата на умниците не доведува до прекин на континуитетот на забните редови, а со тоа не се нарушува артикулационата рамнотежа. Екстракцијата на било кој друг заб доведува до прекин на континуитетот на забните редови и нарушување на артикулационата рамнотежа на забите со сите бавни и далекусежни, но тешки последици по орофацијалниот систем.

Изгубените умници протетски не се надоместуваат.

Анализирајќи ги умниците од протетски аспект не можеме да кажеме оти се посебно важни, но исто така не можеме да ги негираме.

Наш материјал

Извршивме преглед на 3.384 жители од Скопје од двата пола, на возраст од 20 до 60 години и преку шеесет годишна возраст во клиниките на Стоматолошкиот факултет, повеќето градски амбуланти и амбулантие на некои стопански организации.

Изборот на прегледаните беше случаен.

Целта на нашите прегледи беше меѓудругото да ја видиме екстрахираноста на третите молари и нивната ангажираност за протетски цели.

Од вкупниот број на умниците што требаше да ги имаат прегледаните (13.536), 3.936 умници беа екстрахирани и тоа 2.014 во долната вилица (14,87%) и 1.922 умника во горната вилица (14,19%).

Од присутните 9.600 умника, само 343 заби беа ангажирани за протетски цели или 3,57%.

Протетската ангажираност на умниците се состоеше како носачи на мостовни конструкции, носачи на соло коронки за ретенција на парцијални протези или со својата морфологија без да бидат пресвлечени со метални коронки.

Табела 1. Ангажираност на умниците за протетски цели
Tabelle 1. Die Ausnützung der Weisheitszähne in der prothetischen Behandlung

	горна вилица	долна вилица	вкупно
носачи на мостови	88	192	280
соло коронки за ретенција на п. прот.	7	18	25
ретенција на п. прот. без коронки	13	25	38
ввкупно	108	235	343

Дискусија

Процентот на екстрахираните умници е голем и изнесува 29,09% и е после екстракцијата на првиот молар (47,69%) и вториот молар (30,98%) најповеќе екстрахиран кај нашите прегледани пациенти (Мирчев³).

Иџиќ¹ во својот труд изнесува дека умниците се во голем процент (47,05%) екстрахирани без да се направи обид да се користат за протетски цели, бидејќи екстракцијата на тие заби е почеста кај повозрасните за разлика на првиот молар кој е исто така екстрахиран во голем процент (49,38%), но тоа се објаснува повеќето во детството и раната младост.

Искористеноста на умниците во нашиот материјал за протетски цели иако е мал, само 3,57%, зборува оти нашите терапевти не пријдуваат еднострано кон третирањето на третите молари и се против генерализирано екстрахирање.

Веројатно оти уште многу од умниците можеле да бидат искористени за протетски изработки, а тоа не е сторено од повеќе причини. Меѓудругото во нашиот материјал најдовме многу малку протетски изработки, само 0,75% по прегледан, додека многу е поголема потребата од нив за санација на дефектите на забните редови и тоа во просек 1,84% по прегледан (Мирчев³). Секако при санирањето ќе бидат вклучени и други умници.

Сувин⁵ е на мислење дека третите молари доаѓаат истотака во предвид како носачи на мост, ако им се корените добро развиени, коронките добро израснати од алвеолата, а положбата повољна.

Сувин го условува користењето на третите молари за протетски цели со виталноста, зашто лекувањето на корените на тие заби е несигурно. Исто така треба да се прави разлика помеѓу третите молари во горна и долна вилица. Горните обично се помалку вредни за протетски цели поради послабо развиените и конусно градените корени, а понекогаш и рудаментирани, додека долните се подобро развиени.

Тоа се сретнува и во нашиот материјал. Од вкупно 343 користени умника за протетски цели 235 беа во долната вилица а 108 во горната.

Мариќ² исто така вели дека умниците можат да се користат во протетиката исклучиво кога се добро развиени и се во состојба, без штетни последици, да носат протетски изработки.

По наше мислење оправдани се настојувањата да се користат умниците за протетски цели и треба секој заб да биде прегледан, анализиран, рентгенолошки контролиран, благовремено третиран како и другите заби и во одредени случаи да се ангажираат со протетската конструкција.

Секако дека постојат ситуации кога тој е релативно добро развиен, добро поставен и е во состојба без штетни последици за него и околното ткаење да биде вклучена некоја протезна конструкција.

Ретинирањето на една парцијална протеза ќе биде многу подобро, ако е вклучен и некој присутен умник без да се екстрахира, наместо да биде терминално седло. Сигурно дека и како носач на мост при состојба на едностран прекин на забниот ред корисно ќе биде ангажирањето на преостанатиот и не многу јак умник, наместо едностран терминална парцијална протеза која нема да биде редовно носена или како втора солуција да остане со дефект на забниот ред и понатамошно влошување на состојбата.

Заклучок

Во праксата повеќе пати се покажало оти давањето на општи заклучоци е често неблагодарно. Тоа важи и за умниците.

И покрај наведените анатоомо-морфолошки карактеристики и нивната непостојаност, на мнение сме оти умниците треба да добијат исти третман како и другите заби и да се користат во протетската терапија.

Од вкупниот број на ангажираните умници во протетската терапија 343 или 3,57% не можеме да бидеме незадоволни, но сме на мислење дека тој процент може знатно да се зголеми. Однапред отфрлувањето и екстрахирањето на умниците е неисправно. Заклучуваме дека треба секој заб поединачно да се цени и одредува неговата биолошка вредност и да се користи во протетската терапија, зашто во одредени случаи можат и умниците да бидат драгоценци.

Zusammenfassung

Die Ausnutzung der Weisheitszähne in der Prothetischen Behandlung

In der Praxis hat sich merrmals gezeigt, da die allgemeine Zusammenfassung oft undankbar ist.

Es gilt auf fur die Weisheitszähne.

Und neben angehenden anatomo-morfologische Charakteristiken und ihre Unbeständigkeit, unfere Meinung ist, da die Weisheitszähne gleiche Tretman wie andere Zähne bekommen sollen und sie sollen in die prothetische Behandlung nützen sein.

Die Nummer von 343 Zähne (3,57%), die in der prothetische Therapi engagirt wurden ist, nicht zu klein, nach unsere Meinung aber dieses Prozent könnte vergrößern werden. Die Weisheitszähne dürften nicht voraus vorwerfen und extrahiert werden.

Jeder Zahn muss man einzeln bewerten, und sollte man seine biologische Wert und seine prothetische Nützlichkeit bestimmen, weil sie in den bestimmten Fällen kosbar können sein.

ЛИТЕРАТУРА

1. Иѓиќ, Љ., и сораб.: Коришчење умњака у протетској терапији, Зборник на трудови, Куманово, 1970, 86.
2. Мариќ, М.: Увод у стоматолошку протетику, Завод за издавање уџбеника, Белград, 1963, 8.
3. Мирчев, Е.: Корелација помеѓу екстрахираните заби, најдените и потребните протетски реставрации, (хабилитационен труд), Скопје 1977, 50, 55.
4. Sobotta—Behr: Atlas der Anatomie des Menschen, 2 teil Urban und Schwarzenberg, München—Berlin, 1965, 17.
5. Сувин, М., Косовел, З.: Фиксна протетика, Школска книга, Загреб, 176.
6. Шливиќ, Б.: Дескриптивна анатомија, глава и врат, Мед. книга, Белград—Загреб, 1969, 187.